

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

32-ste jaargang nummer 1

april 2022

De Twaalven (8)

door Dr. W. Lodder

Mattheus

Het vierde Apostelpaar bestaat volgens Markus en Lukas uit Mattheus en Thomas, terwijl de eerste lijst, die wij in het Nieuwe Testament tegenkomen deze namen in omgekeerde volgorde heeft. Op zichzelf is dat natuurlijk weinig belangrijk.

Toch geloof ik, dat men voor de oorspronkelijke volgorde bij Markus en Lukas moet zijn. Ik kan mij tenminste niet voorstellen, dat men in de oud-Christelijke gemeenten van "Thomas en Mattheus" zou hebben gesproken en dat deze beide Evangelisten die volgorde op eigen verantwoording zouden hebben gewijzigd. Zij hadden daar m.i. niet de minste aanleiding toe. Veel waarschijnlijker komt het mij voor, dat de traditionele volgorde was: "Mattheus en Thomas" en dat de eerste Evangelist dus uit de toon viel door "Thomas en Mattheus" te schrijven.

Ik voor mij twijfel er niet aan, of oud-Christelijke schrijvers hebben de spijker reeds op de kop geslagen met

hun veronderstelling: Mattheus kon het niet over zich krijgen zijn naam aan die van Thomas te laten voorafgaan en daarom keerde hij bewust de volgorde om. Dat is tenminste een plausibele reden. Bescheidenheid is immers, zoals wij reeds bij Johannes gezien hebben, een oud-Christelijke deugd, al is dat met een beroep op Fil.4:5 eigenlijk niet te bewijzen, want daar staat, naar juister vertaling: "uw vriendelijkheid zij allen mensen bekend."

Evenals de traditionele volgorde van deze beide namen hebben Markus en Lukas ons ook de oorspronkelijke naam van Mattheus bewaard.

Volgens Mat.9:9, Mark.2:14 en Luk. 5:27 heeft Jezus met Zijn "volg Mij"

een tollenaar aan Zich verbonden. De omstandigheden, waaronder deze roeping plaats had, zelfs de woorden, waarmee zij beschreven wordt, zijn in alle drie verhalen nagenoeg volkomen dezelfde, alleen de naam van de betrokkene wordt verschillend weergegeven.

Markus noemt hem: Levi, de zoon van Alfeüs, Lukas: Levi zonder meer en de eerste Evangelist: Mattheus.

Men moet met Origenes aannemen, dat Levi nooit tot "de twaalven" behoord heeft, hoewel Jezus hem riep met hetzelfde "volg Mij" waarmede Hij de zes eersten op de Apostellijst aan Zich verbond, of men moet in Levi de oorspronkelijke naam van deze tollenaar zien en in Mattheus de naam, waaronder hij in de eerste Christelijke gemeenten bekend stond.

Mensen met twee namen, een Joodse en een Griekse, ontmoeten wij telkens in het Nieuwe Testament. Hier doet zich echter het merkwaardige verschijnsel voor, dat de namen, waaronder wij deze tollenaar kennen, beide van Joodse oorsprong zijn. Men moge in Mattheus de transcriptie zien van Mattanja ^{2Kon.24:17; Neh.11:17, 22} óf van Amitai, ^{2Kon.14:25; Jon.1:1} van Griekse herkomst is deze naam stellig niet. Draggers van twee Joodse namen komt men echter bij Josephus meer dan eens tegen. Een voorbeeld daarvan is Kajaphas, die van huis uit Jozef heette.

In 't voorbijgaan wijs ik er op, dat de gelijkstelling Levi = Mattheus, een nieuwe aanwijzing inhoudt, dat Mar-

kus en Lukas op hun Apostellijst terecht de tollenaar aan Thomas lieten voorafgaan. Wanneer deze laatste genoemd is, weten wij niet, Mattheus in elk geval vóór Jezus Zijn twaalftal afrondde. Wanneer God het aan ons had overgelaten om op grond van de gegevens in de vier Evangelien een Apostellijst op te stellen, zouden wij zonder te aarzelen Mattheus no. 7 gezet hebben, want van Thomas horen wij eerst veel later. ^{Joh.11:16} Sterk is deze aanwijzing niet, ik geef het toe, maar iets zegt zij toch.

Mattheus was tollenaar.

Men moet zich van deze klasse van mensen geen verkeerde voorstelling maken. Zacheüs b.v., ^{Luk.19:2} de collega van Mattheus, was geen afzetter in deze zin, dat hij zijn stadgenoten een te hoge aanslag in de directe belastingen oplegde, want deze werden rechtstreeks geheven, althans ten tijde van Keizer Tiberius. Met de indirecte, in 't bijzonder met de heffingen op de in- en uitvoer, stond het evenwel anders. Deze werden, evenals bij ons de bruggen en de tollens, aan de hoogste bieder verpacht, in de regel voor een tijdvak van vijf jaar.

Men begrijpt, dat de bevolking over 't algemeen niet sympathiek tegenover de tollenaar stond, die hand- en spandiensten aan de gehate onderdrukkers bewees. Als een afvallige, die zich van zijn eigen volk losgemaakt had, ging men hem het liefst uit de weg. Daarbij kwam nog, dat al waren er tarieven vastgesteld voor bepaalde artikelen,

men de tollenaar nooit zó de handen kon binden, dat hij geen gelegenheid kreeg meer aan douane-rechten te nemen, dan hem naar recht en billijkheid toekwam.

Het zal in de praktijk wel zo geweest zijn, dat men altijd aan het kortste eind trok, wanneer men met hem over de kwaliteit of over de kwantiteit van een bepaalde partij goederen van mening verschilde. Dat nam begrijpelijkerwijze de publieke opinie nog meer tegen de tollenaar in, want op het stuk van hun beurs zijn de mensen altijd bijzonder gevoelig geweest.

Wie weet, hoe vaak men Johannes de Doper, die immers in de grensstreken optrad, met klachten over hun optreden aankwam. Typerend is in elk geval, dat hij de tollenaars, die tot hem kwamen, na hun doop, het leven weer inzond met een: "Eist niet meer dan u gezet is". ^{Luk.3:13} Hij wist, waar de schoen wrong.

Ook de in het Nieuwe Testament gebruikelijke verbinding "tollenaars en zondaars" pleit niet voor hen. Sommigen hebben beweerd, dat de tollenaars daarom zo'n slechte naam onder ons hebben, omdat wij ons door de Farizeërs een bril lieten opzetten. Doch zo langzamerhand weten wij nu wel, dat deze allen als "zondaars" beschouwden, die er voor bedankten in hun keurslijf rond te lopen en zich door hun strenge voorschriften niet lieten binden, óók al waren het overigens heel respectabele mensen. Mag men

duis aan het woord "zondaars" niet de gedachte aan zedelijk laagstaande individuen verbinden, dan zal men óók zijn oordeel over de tollenaars moeten herzien, die in één adem met hen genoemd werden. 't Waren over 't algemeen fatsoenlijke mensen.

Dit laatste betwijfel ik sterk. In alle geval rehabiliteerde Jezus hen niet door in 't publiek over "tollenaars en hoeren" ^{Mat.21:31} te spreken. En de Evangelisten deden het evenmin, want zij gebruikten de uitdrukking "tollenaars en zondaars" óók. Om slechts één voorbeeld te noemen, Lukas leidt zijn drie gelijkenissen van het verlorene in met het woord: "En alle de tollenaars en zondaars naderden tot Hem om Hem te horen." ^{Luk.15:1} Trouwens ook de Joodse en Heidense literatuur uit die tijd zet de tollenaars waarlijk geen pluim op de hoed; van de verbinding "tollenaars en hoeren" zijn hier tal van parallellen te vinden. Daarom geloof ik niet, dat er reden is om ons ongunstig oordeel over hen te herzien.

Meer dan eens is Levi voorgesteld als "een verloren zoon," zelfs als "de" verloren zoon onder "de twaalven". Hij zou zijn voortgekomen uit een echt Joods godsdienstig milieu, doch later met zijn opvoeding hebben gebroken en zelfs tot tollenaar afgezakt zijn. Meer dan een vermoeden is dat niet. Het is alleen gebaseerd op zijn echt-joodse naam en op die van zijn vader. Doch wie verzekert ons, dat deze Alfeüs, de Griekse transcriptie van 't Joodse Chalphai, niet reeds tollenaar

was? Het feit, dat hij zijn jongen Levi noemde bewijst immers niets. Hoeveel wereldse mensen geven hun kinderen geen Bijbelse namen!

Op zekere dag ging Jezus langs het tolhuis van Kapernaüm, waarin Mattheus achter zijn bureau of voor het loket zat. Best mogelijk, dat Simon, Andreas en de anderen hun hoofd hebben afgewend om die tollenaar niet te zien. Men keek deze klasse van mensen in de regel voorbij. Jezus deed anders, Hij "zag hem ^{Mat.9:9} en zeide opeens tot hem: "volg Mij." Direct stond de tollenaar op, liet alles in de steek en volgde Jezus.

Het spreekt vanzelf, dat daaraan iets moet voorafgegaan zijn. Op zijn minst moet Mattheus van Jezus gehoord hebben. 't Is zelfs niet onmogelijk, dat hij één van de tollenaars geweest is, die door Johannes gedoopt waren. Hoe het zij, dit korte woord van Jezus heeft een breuk in Mattheus' leven geslagen. Want 't is geen opwelling, waaraan hij gehoor geeft. De brug achter zich breekt hij af; ten afscheid aan zijn oude beroep belegt hij een maaltijd, waaraan hij zowel Jezus en Diens discipelen als zijn mede-tollenaars nodig. Hij voelt er behoefte aan zijn collega's met Jezus in kennis te brengen. Ook bij hem openbaart zich de drang, die er Andreas toe bracht zijn broeder, en Filippus om Nathanaël tot de Messias te leiden.

De Farizeërs kunnen er niet over uit, dat Jezus Zich zo vergeet. Hij is bezig

Zijn goede naam weg te gooien door met zulke mensen te eten. Want 't is me het gezelschap wel! Dief en diefjesmaat. Een mooi zootje, want naast tollenaars, ziet men ook zondaars aanzitten, min of meer beruchte individuen, met wie je niet kon omgaan zonder je voorgoed te blameren.

Geen wonder, dat zij de discipelen vragen: "Waarom eet uw Meester met de tollenaars en zondaren?" ^{Mat.9:11} Want haast nooit gaan mensen met dergelijke vragen naar 't juiste adres. 't Is zo goed als regel, dat zij de voordeur voorbij lopen en aan de achterdeur bellen. Of om het zonder beeldspraak te zeggen, dat zij de dienstbode aanklappen, als het doen van Mevrouw hun bevreemding opwekte of de koster lastig vallen, als zij op de dominee aanmerking hebben. Daar behoort minder moed toe.

In dit geval stond de Meester hun echter persoonlijk te woord, al was het dat zij aan de achterdeur belden: Jezus' antwoord op de vraag, die Hem niet gesteld was, is vol ironie: "Die gezond zijn, hebben de Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering." ^{Mark.2:17}

Deze Farizeërs beschouwen zichzelf als gezond en rechtvaardig. Maar hoe ter wereld kunnen zij er dan bezwaar tegen hebben, dat Hij als dokter de zieken opzoekt? Juist van hun standpunt bezien was dat meer dan kleinzielig.

Van Levi, den zoon van Alfeüs, horen wij na zijn opname onder "de twaalfen" niets meer. Voortaan heet hij Mattheus. En van deze Apostel kent het Nieuwe Testament enkel de naam, afgezien van de bijvoeging "de tollenaar" in de eerste Apostellijst. ^{Mat.10:3} Nergens vinden wij een aanwijzing, dat Jezus hem bij zijn opname in de Apostelkring de naam Mattheus zou hebben gegeven.

Eenstemmig beschouwt de traditie hem als de schrijver van het eerste Evangelie. 't Is hier niet de plaats om dieper op deze kwestie in te gaan of over zijn literaire bekwaamheid een oordeel te vellen.

Volgens Eusebius heeft Papias het volgende over Mattheus geschreven: "Mattheus schreef in het Hebreeuwse taaleigen de woorden (logia) des Heeren zo goed als hij kon."

Wat beteekent dat nu? Alle eeuwen door heeft men in deze woorden gelezen, dat Mattheus zijn Evangelie in 't Hebreeuws (Aramees) geschreven heeft. Schleiermacher (1768-1834) is de eerste geweest, die het volle accent op het woord "logia" legde en daaruit afleidde, dat Mattheus slechts een verzameling van "woorden" van Jezus zou aangelegd hebben. Daaruit zou later onze Griekse Mattheus ontstaan zijn. De discussie over deze kwestie is nog steeds niet geëindigd.

Van de verdere levensloop van Mattheus weten wij weinig.

Clemens Alexandrinus heeft hem waarschijnlijk met Matthias verwisseld, als hij de Apostel vegetariër noemt. Op een andere plaats stelt hij hem vooraan in de rij der zaligen, die niet als martelaar gestorven zijn. Volgens Eusebius heeft Mattheus eerst de Joden het Evangelie verkondigd en is hij toen naar anderen gegaan. Deze vage mededeling bewijst duidelijk genoeg, dat de Christelijke schrijvers uit de derde en vierde eeuw na Chr. betrouwbare berichten over de verdere lotgevallen van Mattheus ontbraken.

Legenden zijn er genoeg. Volgens de ene is hij onthoofd, volgens de andere gestenigd, volgens een derde verbrand. En evenmin als over de wijze, waarop hij de dood onderging, zijn zij het eens over de plaats, waar hij als martelaar stierf.

Wij zullen er in moeten berusten, dat het spoor van Mattheus zich na Hand.1:13, waar zijn naam het laatst genoemd wordt, in 't duister verliest. Doch uit zijn Evangelie spreekt hij ons aan als een man, die niets liever wilde, dan in de eerste plaats zijn volksenoten met het Oude Testament in de hand overtuigen, dat Jezus de Christus, de Beloofde aan de Vaders was, want telkens haalt hij Oudtestamentische uitspraken aan met een "opdat vervuld worde" of een variatie er van om hun te laten zien, dat deze in Jezus' leven en sterven vervuld zijn. Geen der andere Evangelisten doet dat zó sterk als hij.

Mattheus

volgens "Apostolische oudheden" door William Cave, Uit het Engelsch, naar den vijfden Druk vertaald, door Salomon Bor, Predikant tot Zeyst. Uitgegeven door Hermannus Wits, t' Utrecht, 1698." Het leven van den H. Johannes, par. I t/m VIII, blz. 315 t/m 322.

Apostel en Euangelist, Van den Tol ten Apostel geroepen.

Zie hier de Tollenaar, die Cesars recht bewaart
Mattheüs; tot Gods Zoon hem 't heilbont openbaart;
Die met een Engels veer, door hemels vuur gedreven,
Zijn 's Meesters leven, dood en leering heeft beschreven.

I. De H. Mattheus ook Levi genaamd, was, hoewel een bediende der Romeynen, een Hebreër uyt de Hebreën, (want beyde sijne namen geven sijn Joodse afkomst genoegsaam te kennen) en waarschijnlijk een Galileër, en dien ik tot, of ontrent Capernaum soude oordeelen geboren te zijn, ten ware de Arabische beschrijver van sijn leven (Apud Kirsten) ons seyde, dat hy geboren is tot Nazareth, een stad in de stam van Zebulon, bekend doordien Jaseph en Maria aldaar hadden gewoond, en byzonder, om dat onse gesegende Saligmaker aldaar was opgevoed, en sig ophield, die wel te Bethlehem geboren, maar hier ontvangen en opgebracht was, en den geheelen tijd van sijn bysonder leven doorbragt, daarom hem den naam van Jezus de Nazarener gegeven wierd.

De H. Mattheus was de soon van Alpheus en Maria, suster of bloed-vrien-

din van de gesegende maagd. By gemelden Arabischen schrijver wordt sijn vader genaamd Ducu, en sijn moeder Karutias, beyde afkomstig uyt den stamme van Isaschar, also by den Joden niets gemeender is, dan dat iemand verscheyden namen had, en in het Arabisch waarschijnlijk so wierd uytgedrukt als de Joodse naam mede bragt.

Sijn bedrijf of levenswijs was het tollenaars-ampt, of insameling van de tollenen der Romeynen (welk waarschijnlijk ook sijnes vaders werk was, also sijn naam een wisselaar of geld handelaar betekend) een bediening die by de Joden ter quader naam stond, maar by de Romeynen een plaats van magt, aansien, en eerlijke agtbaarheid was, en gemeenlijk niet anders dan door Romeynsche Ridders bekleed wierd: selfs was T. Fl. Sabinus, vader des Keysers Vespasiani, de Tollenaar of Publicaan van

de Romeynsche Provincien in Asien, een bediening, die hy tot sulken genoeg van het volk waarnam, dat se hem stokbeelden opregteden met dit opschrift: Voor hem, die het Tollenaars-ampt wel bedient had. Deze amptenaren dus in de Provincien uytgesonden, om de schattingen in te vorderen, waren gewoon de inboorlingen van die plaatsen, als die in de saken en regten van hun eygen land best bedreven waren, tot hun dienst te gebruyken. Dog twee saken waren er, die dit ampt by den Joden hatelijk maakten: Eerst, dat die het bedienden doorgaans gierige menschen, en groote knevelaars waren; want hebbende de tolln van de romeynen selfs gepacht, moesten se door alle soort van afpersing rapen en schrapen, om in staat te sijn van hun pacht te betalen, en voor henzelfen wat op te leggen, welk Zacheus, de overste van die pachters, buyten twijfel erkende, wanneer hy na sijne bekeering aanbod 't geen hy door bedrog en andere quade konsten iemand ontvreemd had, vierdubbeld weder te geven. ^{Luk. 19:2, 8} En hierom waren sy so gehaat, selfs by de Heydenen, die gemeenlijk van hen spraken als van bedriegers, dieven, openbare roovers, en die erger leden van een gemeene best, en verslindender en schadelijker in een stad waren dan wilde beesten in het woud. Het tweede, waarom de Joden de Tollenaars so verfoeyden, was, om dat die tol en schatting niet alleen hunne beursen raakte, maar de vryheit van hunne natie te kort dede; want sy sagen op

henzelfen als een vry-geboren volk, en welk dat voorregt onmiddellijk van God ontfangen had, en dienvolgende quam de tol hen voor als een dagelijks en onophoudelijk blijk van hun dienstbaarheid, die sy minder als iets anders konden verdragen, en hen som enigen ongelukkige opstand tegen de Romeynen had doen ondernemen. Hier by quam, dat dese Tollenaars niet alleen wegens hun handel veeltijds met de Heydenen omgingen, en te dien moeste hebben, (een saak, die van de Joden ongeoorloofd en verfoeyelijk geoordeeld wierd) maar dat sy selfs Joden zijnde, die tolln hunne broederen scharpelijk afpersten, en daarom met de Romeynen scheenen t'samen te spannen, om hun eygen natie in een geduurige dienstbaarheid te houden: want hoewel Tertullianus van gevoelen is, dat tot sulken vuylen en snooden ampt niemand dan Heydenen gebruykt wierden, egter is het tegendeel te baarblijkelijk, dan dat men sulks door eenige redenen behoeft te bewijzen.

II. Om dese redenen nu had de Joodse Natie doorgaans sulken afkeer van de Tollenaars, dat aan deselve eenigen dienst van gemeene vriendelijkheid of beleeftheyt te betoonen ongeoorloofd gerekend wierd, ja selfs was het hunnes oordeels geen sonde een Tollenaar, al was de saak met een eed vevestigd, te bedriegen en te benadeelen; sy mogten met hen niet eten of drinken, nog met hem wandelen of reysen; men sag se aan als gemeene dieven en roovers, en mogt geen geld,

dat van hen ontvangen was, by sijn ander geld weg leggen, also het geoordeeld wierd door rooven en geweld te zijn gewonnen; men liet zelfs haar niet toe, om in eenige saak te mogen getuygen. Sy waren so gehaat, dat se niet alleen van alle gemeenschap in 't stuk van Godsdienst wierden uytgesloten, maar in alle voorvallen van burgerlijke omgang en onderhandeling geschuwd, als pesten van hun land, menschen van een besmettelijken omgang, en so weynig te agten als Heydenen zelfs. Hier van quam hun gemeen spreekwoord 'neemt u geen vrouw uyt het geslagt, daar een Tollenaar in is, want sy zijn alle tollenaars', dat is dieven, roovers en godlooze sondaars. Op het gebruyk van dit spreekwoord sin-speelde onse Heer, wanneer hy van een hardnekig sondaar, op welchen bysondere aanspraken, nog bestraffingen en vermaningen der Kerk vat hebben, sprekende, seyde: 'Hy sy u als de Heyden en de Tollenaar' ^{Mat.18:17} gelijk dan ook elders ^{Luk.15:1} Tollenaars en zondaars als menschen van gelijke agting en aansien worden t'samen gevoegd. Sulken bediening nu ha de H. Mattheus, en 't schijnt ons toe, dat sijn bediening naast bestond in het insamelen der tolleren, van goederen die over de Galileische zee quamen, en het passagie-geld, van die te water vertrekken wilden; een saak, waar van de Joodse schriften meermaals gewag maken, daar ook van de pachters-cedul gesproken word, wel in twee groote letteren, op papier of iets diergelijks geschreven, bestond, en

'het teken of briefjen van de Pachter of Tollenaar' genaamd wierd, welk den reysiger diende, om aan de andere sijde des waters te konnen toonen, dat hy den tol voldaan had, waarom het Hebreeusch Euangelium van den H. Mattheus, door Munsterus in 't ligt gegeven, voor Tollenaar steld 'passagie-meester'. Hierom was het, dat se hun tol-huys aan de zee-kant hadden, om ten allen tijden na by de hand te zijn. En aldaar had Mattheus, gelijk ons Marcus genoegsaam te kennen geeft, sijn tol-huys of tol-kamer, ^{Mark.2:13, 14} daar hy sat om den tol te ontvangen.

III. Onse Heer hebbende onlangs een bekenden geraakten genesen, ging uyt Capernaum na de zee-kant, daar hy de schare, die tot hem gekomen was, leerde. ^{Mat.9:9; Mark.2:13, 14; Luk.5:27-29}

Hier nu sag hij Mattheus, sittende in het tol-huys, dien hy riep, om hem te komen volgen. De Man was rijk, hy had een kostelijk en voordeelig ampt, hy was wijs en voorsigtig (gekken wierden daar niet toe genomen). En begreep buyten twijffel seer wel, hoe dier hem die nieuwe bediening soude komen te staan, dat hy rijkdom voor armoede, een tol-kamer voor een gevangen-huys, en rijke meesters voor een naakten en veragten Saligmaaker soude moeten verwisselen; egter hy sag dat alles over, verliet sijn belang en vrienden, om een Discipel onses Heeren te worden, en, gelijk het Chrysostomus uitdrukt, een geestelijken handel en koopmanschap aan te veerden. Wy konnen niet voorseker

seggen, dat hy van onses Saligmakers persoon of leer te vooren geheel niet wist, te meer, om dat hy selfs te Capernaum woonde, de plaats van Christi gewoonlijk verblijf, daar sijne predicatien so veel gehoord, en sijne wondertekenen so menigvuldig gedaan wierden; waar door het dan niet konde missen, of hy was daar door eenigsins bereyd, om nu den indruk van onses Saligmakers order en roepen van hem te ontvangen. En om te toonen, dat hy over dese verandering niet misnoegd was, of by dese koop, om so te spreken, verlies rekende, onthaalde hy onsen Heer en sijne Discipelen tot sijnen juyse met een deftige maaltijd, daar hy sijn vrienden, en bysonder die van sijne maatschappy, nodigde, hebbende godvrugteloijke de hoop, dat ook sy door onses Saligmakers omgang en geselschap souden gevangen worden. De Phariseen, welker oog altijd quaad, wanneer dat van een ander goed was, en altijd gelegentheynt maakten of sogten, om over hem te murmureeren, begon de sijnen Discipelen toe te douwen, dat het sulken suyveren en heyligen persoon, als hun Meester sig voor uytgaf, niet paste met de snoodste menschen, tollenaars en sondaars, om te gaan, als zijnde menschen, wegens hun veragtelijkheynt, te een spreekwoord geworden van andere, welke de Heer ten eersten beantwoordde, Mat.9:12, 13 vertoonende, dat dese de sieken waren, die den Medicijn-meester van node hadden; dat sijn geselschap nodig was, daar het de nood der sielen vereyschte; dat God selfs duysent-

maal meer hield van werken der liefde en barmhertigheynt, bysonder van de bekeering der sondaars, en 't goede aan hunne sielen te doen, dan van uyterlijkheden, en de nauwkeurige voorschriften van met dese of die om te gaan of niet; en dat het groot oogmerk van sijn komst in de wereld was, niet om regtveerdige menschen, die henselven verwaandelijk voor sodanig hielden, en door een ydele inbeelding van huyn eygen nauw-gesetheyt andere niet agteden, maar sondaars, sedige, needrige, overtuygde overtreders, te roepen tot bekeering, en tot een beter staat en wijs van leven over te brengen.

IV. Tot Apostel gekoren zijnde, bleef Mattheus by de andere Apostelen tot onses Heeren hemelvaart toe, en predikte daar na ten minsten agt jaren lang het Euangelium door geheel Judea. Na die tijd nu sullende henen gaan om de Heydensche wereld tot het geloove te bekeeren, wierd hy van de bekeerde Joden versogt, om de Historie van onses Saligmakers leven en daden in geschrift op te stellen, en deselve tot beter geheugenis en blijk van 't geen hy gepredikt had, by hen na te laten; gelijk hy deed, en sijn Euangelium t'samen stelde, waar van straks meerder op sijn plaats. Men kan niet van desselvs reysen tot voortsetting van het Christen Geloof met veel sekerheynt hebben, gemerkt de waarheynt in den drang van so veele Legenden-schrijvers qualijk te vinden is. Egter word doorgaans Ethio-pien, als het landschap, hem tot sijn

Apostolische bediening ten deele gevallen, aangewesen, en Metaphrastes verhaald ons, dat hy eerst sijn reys na Parthen nam, en in die gewesten de Christen Religie voorspoedig geplant hebbende, van daar na Ethiopien reysde, dat is, na dat Ethiopien, welk in Asien, en naast aan Indiën gelegen is, alwaar hy door sijn prediken en wonder-werken over dwalingen en afgoderyen merkelyk gesegen-praald, en het volk overtuygd en bekeerd hebbende, geestelyke leyds-mannen en herders, om haar te versterken en te stigten, en andere tot het Geloove over te brengen, aanstelde, en vervolgens daar sijn loop voleyndigde. Wat aangaat het geen Nicephorus ophaald, dat hy na de Canibalen, of menschen-eeters gegaan is, en Plato, een van sijne navolgers, tot Bisschop van Myrmena aangesteld heeft; dat Christus hem in de gestalte van een schoon jongman verscheenen is, en hem een rijsjen in handen gaf, welk als hy in de aard stak, aanstonds een boom wierd; dat hy den Vorst van dat land op een vreemde wijs bekeerde; dat hy een menigte van wonderen gedaan heeft; vreedzaam gestorven, en pragtig begraven is, en menigte van andere saken van diergelyke munt en waardy, mag met regt onder die verdigte verhalen, die nog grond nog steunsel van waarheyd of geloofwaardigheyd hebben, gerekend worden. Waarschijnlijkst is, hetgeen een oud Schrijver seyde, dat hy sijn martelaarschap te Naddaber, een stad in Ethiopien, heeft uytgestaan, maar door wat soort van dood, blijft

t'eenemaal onseker. Of nu dit Naddaber een is met Beschberi, daar de Arabische Schrijver van sijn leven, sijn marteldom seyde voorgevallen te zijn, mogen andere onderzoeken, immers my is t'eenemaal onbekend, waar Arthaganetu Cesarea, daar hy hem seyde begraven te zijn, gelegen is. Dorotheus wil, dat y tot Hierapolis in Parthien, een der eerste plaatsen, daar hy het Euangelium gepredikt had, eerlyk begraven zy.

V. Wat kragt de Religie heeft, en hoe veel die vermag, om een mensch tot andere en betere gedagten te brengen, is in onsen Apostel merkelyk gebleken: want indien wy op hem, nog een vreemdeling van Christus zijnde, onse oogen slaan, wy sullen sien, dat de wereld ontrent hem veel voor-uyt had. Hy was meester van een onbekrompen staat; had een kostelyk en winst-aanbrengende bediening; wierd door de magt en gunst van de Romeynen gehandhaaft, door begeerte van winst aangeset, en daar in door langduurige practijk en gewoonte bevestigd: egter so dra riep hem Christus niet, of dat alles niet tegenstaande verwerpt hy sonder eenigsins bekommerd of beschroomd te wesen, en versaakt niet alleen, gelijk Basilius aanmerkt, sij voordeelige inkomsten, maar stelde sig in een seker gevaar van misnoegen sijner meesters, die hem te werk hadden gesteld, door dien hy hun dienst ontliep, en sijne aantekeningen en rekeningen ongeredderd liet staan. Was onse Saligmaker een magtig Vorst geweest, men had geen reden van ver-

wondering gehad, dat hy tot sijnen dienst overquam, maar, gemerkt de Heere Jesus niet anders dan in een geringen en ongeagten staat sig opdeed, en sijne navolgers niet anders dan elende en lijden in dese, en geene andere belooning, dan de onsigtbare aanmoedigingen in de andere wereld scheen te belooven, so was sijn keur en verandering te vreemder en verwonderlijker; en seker so verwonderlijk, dat Porphyrius en Julianus, twee loose en vinnige vyanden van de Christelijke Religie, gelegentheyten namen, om hem hier over van valscheyt, of van dwaasheyt te beschuldigen, en voor te geven, dat hy of de saak niet na waarheyt had verhaald, of dat het een groote ongestadigheyt in hem was, iemand, die hem riep, so schielijk te volgen: maar de Heere Jezus was geen gemeen persoon; in alle sijne beveelen was iets meer dan gewoon. De H. Hieronymus bevat het so, dat'er, behalven de Godlijkheyt, die sig in sijne wonder-werken vertoonde, een Goddelijke glans, en een soort van Majesteit was in onses Saligmakers oogen, die met den eersten opslag aantrekkelijkheyt genoeg hadden, om de menschen tot het volgen van hem te bewegen. Maar wat hier van zy of niet, sijne wonder-werkende kragten alom een luyster verspreyende, en de doordringentheyten sijner leer, gevoegd met de genade van God, deed sijn eysch by den Apostel ingang hebben, en bequaamde hem, om alle tegenstand, die hem in den weg tot een beletsel voorquam, te overwinnen.

VI. Ook bleek sijn veragten der wereld nog klaarder in sijn voorbeeldige soberheyt, en onthouding van alle vermakelijkheden en genoegen, ja zelfs van de gewoonlijke gemakken en besorging des levens; zijndenso verre daar van daan, dat hy sijn lust met lekkernyen en uytgesogte delicatessen soude voldoen, dat hy sigselven en de gewoone en geoorlofde voorraad onttrok, eetende geen vleesch, en gemeenlijk niet anders gebruykende dan kruyden, wortelen, saden en besyen (Clemens van Alexandrie); maar 't geen in hem aanmerkelykst was, (als zijnde wel in sig selven een geringe deugd, maar na 't oordeel van een wijs man de grootste in agting) was sijn nederigheyt, zijnde sedig en gering in sijne eygene oogen, en eerende andere meer dan hemselven: daar de andere Euangelisten de Apostelen twee en twee t'samenvoegende, altijd eerst Mattheus noemen, en dan Thomas, plaatst hy uyt uyt nederigheyt hem agter Thomas. De andere Euangelisten maken rond uyt gewag van de eersijnes Apostelschaps, maar halen niets op van sijnen vuylen, oneerlijken en ongeagten levens-loop, en seggen dat hy een soone Levi is; hy in tegendeel steld dat voor met alle omstandigheden, en uytdrukkingen van sijn eygen en bekende naam; welk, gelijk het sijn opregtigheyt vertoont, ons te gelijk een nodige aanmerking geeft, dat de grootste sondaars van de genade Gods niet sijn uytgeslooten, en niemand, indien hy maar berouw heeft, reden tot wanhoop heeft, gemerkt Tollenaars en sondaars van God sijn aangenomen;

en daar de H. Mattheus zijn eygen slordigen en ongeagten levens-loop rond uyt en onbeschroomd voorsteld, en de twee andere Euangelisten de Historie wel aantekenen, maar onder een anderen naam, konnen wy daar uyt leeren een bekeerden broeder met alle sagtmoedigheyt en tederheyt te handelen. "Indien iemand," seggen de Joden, "sig bekeerd, laat niemand tot hem seggen, gedenkt uwe voorgaande werken," welk sy niet alleen op Israëlitien, maar selfs op vreemdelingen en Joden-genoten willen gepast hebben, also het so wel tegen de voorschriften der beleeftheyt, als de Wetten der Religie strijd, iemand de dwalingen en dwaasheden van zijn voorgaande leven, als hy hem bekeerd heeft, nog te verwijten.

VII. Het laatste, dat in het leven van onsen Apostel onse aanmerking verdiend, is zijn Euangelium, geschreven op het versoek van bekeerde Joden, en, na 't seggen van Epiphanius, op order der Apostelen, ontrent agt jaren na Christi dood, terwijl hy nog in Palestina was; maar Nicephorus wil, dat het vijftien jaren na Christ hemelvaart geschreven is; en Ireneus nog vry later, also hy schijnt te willen seggen, dat het geschreven is ten tijde van Petri en Pauli prediken tot Rome, welk na de gemeene rekening niet geweest is, voor omtrent dertig jaren daar na: dog 't is klaar, dat het voor de verstroyng der Aposteln moet geschreven zijn, gemerkt de H. Bartholomeus, gelijk wy in zijn leven hebben aangetekend, het selve na In-

diën mede genomen, en aldaar gelaten heeft. Hy schreef het in de Hebreusche taal, also hy het voornamelijk ten dienste van sijne lands-genooten opstelde, en 't is vreemd, dat iemand het eerste schrijven desselfs in die taal soude in twijfel trekken, also sulks van alle Ouden so algemeen en sonder tegenspraak betuygd is, dat'er mijnes wetens, niet een is, die ik, na lang en nauwkeurig onderzoek, daar van vinde te verschillen, die nogtans sekerlijk veel meer gelegentheyten hebben gehad, om onshier in te voldoen, dan wy na so langen tijd nu hebben konnen. Het is buyten twijfel straks daar na in de Griekse taal overgeset, hoewel Hieronymus seyde niet te konnen weten door wien. Theophylactus seyde, dat het door den H. Johannes soude geschied zijn; en Athanasius schrijft die oversetting rond uyt Jacobus de kleyne toe: maar of het door een Apostel, of door iemand der Discipelen gedaan zy, is van so grooten belang niet, gemerkt dog de Apostelen de oversetting hebben goed gekeurd, en de Kerke het Griekse afschrift voor authentijk aangenomen, en in den heyligen Canon gesteld heeft. En derhalven, wanneer de Ariaanse voorspraak onlangs een van zijn tegenstanders uytdaagde, om de Goddelijk autoriteyt van dit Euangelium te betwijfelen, also het maar een oversetting is, die alle de voorregten van een oorspronkelijken tekst heeft, als zijnde overgeset, terwijl de Apostelen nog in wesen waren, om deselve te oversien en goed te keuren, en dat hun autoriteyt ten allen tijden van de Kerke Gods voor heylig

en onwedersprekelijk erkend is: maar 't leyd so by hem, Mattheus is geen goed vriend van de Drie-eenigheyt bestrijders, om dat hy des Heeren Uytgedrukt bevel beschrijft: "Gaet henen, leerd alle volkeren, en doopt se in den naam des Vaders, en des Soons, en des H. Geestes", welke woorden hy dan noodzakelijk meend door een onverstandige hand daar ingevoegd te zijn, om geen andere reden, dan dat se hun gevoelen te na spreken, en liever wil hy om die reden het geheele Euangelium afkeuren, dan dat het hun geliefd gevoelen soude tegengaan.

VIII. Na dat nu de Griekse oversetting was aangenomen, hebben de Nazarenen, een middel-sectie tussen Joden en Chjristenen, het Hebreusch afschrift voornamelijk gebruykt: (Dit was een slag van menschen, die met de Christenen in Christus geloofden, en desselfs Religie omhelsden, en met de Joden de Ceremonien van de wet Mosis aankleefden) en daarom wierd dit Euangelium genoemd het Euangelium aan de Hebreen, en het Euangelium der Nazarenen. Door dese is het allenkens veranderd, en in hetselve verscheyde saken van de Euangelische Historie, die sy van de apostelen, of die met hen gemeenszaam hadden omgegaan, seyden gehoord te hebben, daar ingelast, waar op de oude Vaders sig menigmaal beroepen. Ook is het van de Ebioniten verminkt, en veele dingen daar uyt afgesneden, om de selve reden, om welke de navolgers van Cerinthus (hoewel sy het grootste gedeelte des-

selves erkenden) het overige verwierpen, als welk tegen hun gevoelen aanging. Dit Hebreusch afschrift (maar of het in alles hetselve is, als het de H. Mattheus beschreven heeft, seg ik niet) wierd door Joseph een Jood, en een man, die, bekeerd zijnde, ten tijde van Constantinus in groote eer en aansien was, onder andere Boeken gevonden in der Joden schat-kist te Tiberias. Iemand anders, te weten Hieronymus, versekerd ons, hetselve nog te sijnen tijde in de boek-kamer te Cesareën bewaard te zijn: en een ander wil, dat het door de Nazarenen tot Bereën bewaard is geweest, die hem de vryheyt gegeven hadden het selve na te schrijven, waar uyt hy het naderhand in de Griekse en Latijnse talen heeft overgebracht, en bysonderlijk aangemerkt, dat de Euangelist in het aanhalen van plaatste uyt het Oude Testament stiptelijk den Hebreuschen tekst volgd, sonder dat hy eenigsins op de oversetting van de Seventig let. Nog is er een ander afschrift deses Euangeliums in het jaar Christi CCCCLXXXV (485) opgegraven en gevonden in het graf van Barnabas in Cypren, welk hy met sijn eygen hand soude geschreven hebben. Maar dese afschriften sijn reeds voor langen tijd vergaan: en wat aangaat die, welke sedert door Tilius en Munsterus sijn in 't licht gebracht, so wy geen ander bewijs hadden, ten minsten verraden die door hun ongepaste en barbarische schrijf-wijs hetselven, dat se de eygen uytwerking van die betere en suyverder eeuw niet sijn.

Beekbergen, 23 tot 30 juli 2022

onderwerp:

"Wat haast geschieden moet"

"Indien de algemene hemelvaartsdag nog uitblijft en onze "Heer vertoeft te komen", en meer aardse beperkingen worden opgeheven en uitblijven..... Ja, dan hopen wij onze jaarlijkse zomerconferentie weer te houden in Wuppertal, in Bildungsstätte Bundeshöhe." Zo hebt u dat eerder kunnen lezen.

Maar helaas, na rijp beraad en kalm overleg hebben we moeten besluiten de zomerconferentie ook dit jaar niet in Wuppertal te laten plaatsvinden. Er zijn op dit moment teveel onzekerheden m.b.t. de Coronamaatregelen in Nordrhein-Westfalen, en ook spelen een aantal andere factoren een rol. Het doet ons allen veel verdriet, maar het is niet anders.

Evenals in de twee voorgaande jaren worden bijeenkomsten in Beekbergen gecombineerd met online uitzendingen. Omdat er in Nederland meer kan en mag, onderzoeken we de mogelijkheden om het een en ander uitgebreider aan te pakken. Hiervoor is overleg nodig met meerdere betrokkenen. We kunnen in dit stadium daarover dus nog niet meer vertellen, dan dat de twee dagelijkse bijeenkomsten zullen plaatsvinden in de middag en de avond. Uiteraard zal alle informatie tijdig via de website worden gepubliceerd.

De Tentcampagne

Hoewel de omstandigheden bepaald nog onzeker zijn, staan vooralsnog de volgende tentweken geprogrammeerd:

Oldebroek	5 t/m 10 juni
Urk	12 t/m 17 juni
Beekbergen	19 t/m 25 juni
Nieuwleusen	26 juni t/m 1 juli

Dat betekent dat wij nu een aaneengesloten campagne hebben van 4 weken. Wij zijn blij en dankbaar dat wij weer met de tent op pad kunnen gaan en de Goede Boodschap uit kunnen dragen. Wij gaan ervan uit dat er geen beperkende maatregelen zullen zijn maar we houden maar een slag om de arm. Mocht dat wel zo zijn dan zullen wij tijdig daarop inspelen.

Agenda van Ab Klein Haneveld

ALKMAAR donderdag 12 mei;
19:45 uur;
"Delta", Oude Kanaaldijk 2;
De brief aan Efeze

AMERSFOORT woensdag 4/18 mei;
19:30 uur; "De Hoeksteen",
Klaartje Donzepad 59;
Het boek Genesis

BEEKBERGEN

7 mei; 24 sep; 26 nov
zaterdag, 10:00 tot 16:00 uur
"De Hooge Weye", Dorpsstraat 28-36
Nederlands Bijbelstudie Contactdag

onderwerp op 7 mei:

Aanstelling tot Zonen

BEEKBERGEN zondag 29 mei;
9 okt; 11 dec; Dorpsstraat 28-36
10:30 uur, "De Hooge Weye"

BEVERWIJK zondag 8 mei; 5 jun;
25 sep; 6 nov;
10:00 uur; B.H.K.-gebouw,
Groenelaan 74

DRACHTEN donderdag 6/20 okt;
3/17 nov; 1/15 dec; 20:00 uur;
De Fontein, De Kolken 89;
Johannes & het Christelijke leven

EMMEN maandag 2/16/30 mei;
19:30 uur;
Stadskerk Emmen;
Van Schaikweg 59;
De profet Jesaja

LINSCHOTEN maandag 9/23 mei;
20:00 uur;
"Bij de Tol", Nieuwe Zandweg 12;
Het boek Richteren

METEREN zondag 15 mei, 12 jun; 10
jul; 10:00 uur; Dorpshuis,
Achtersteweg 17;
De brieven aan Timotheüs

ELBURG dinsdag 10/24 mei;
19:45 uur;
Buurtgebouw Oostendorp,
Zuiderzeestraatweg Oost 32
Het Evangelie van Lukas

ELBURG zondag 1/15/29 mei;
17:00 uur;
Buurtgebouw Oostendorp,
Zuiderzeestraatweg Oost 32

URK zondag 8/22 mei;
19:30 uur; Wijk 8-2
De brieven van Johannes

Raadpleeg de agenda op www.bijbelstudie.nl voor eventuele wijzigingen en aanvullingen op deze agenda.

Aanneming tot kinderen?!

Onder dit lemma lees ik in een willekeurige Bijbelse encyclopedie:

"Dit begrip komt in de Bijbel herhaaldelijk voor, al wordt de term zelf niet gebruikt. Paulus gebruikt het herhaaldelijk om de ervaring weer te geven van de Christen die in de toestand van kindschap Gods treedt. Hij kende uit het Romeinse recht de procedure waardoor iemand werd geadopteerd met alle rechten van het zoonchap, en maakte van deze analogie in zijn brieven herhaaldelijk gebruik."

Ervaring? Romeins recht?

Voorbijgaand aan het begrip wedergeboorte, maken de traditionele commentaren ons tot pleegkinderen van God! En als ze dat niet doen melden ze wél, dat dit Bijbelse begrip de bijzondere positie van de gelovige aanduidt, maar niet wat die positie dan wezenlijk is! Maar "aanneming tot kinderen" komt inderdaad niet voor in de Bijbel. De juiste vertaling is 'zoonstelling'. En dit begrip heeft inderdaad betrekking op een bijzondere positie!

In de kerkelijke en theologische traditie kent men dit begrip totaal niet; waarschijnlijk omdat het begrip 'zoon' sinds Nicea is dood gefilosofeerd.

Niettemin, en juist daarom, is het - op verzoek - ons onderwerp op de komende studiedag in Beekbergen.

Ik hoop u daar in goede gezondheid te ontmoeten.

Ab Klein Haneveld

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

Uit de statuten: "De Stichting Nederlands Bijbelstudie Centrum stelt zich ten doel de kennis van de inhoud van de Bijbel, die zij beschouwt als Gods Woord, te verspreiden. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door getuigenis in woord en geschrift." In de praktijk wordt dit o.a. gedaan door het houden van bijbelstudieavonden, tentcampagnes, contactdagen, conferenties en studiereizen; de publicatie van de zingen op internet en eventuele geluidsdragers; de uitgave van brochures en deze circulaire.

Financieel is het Nederlands Bijbelstudie Centrum afhankelijk van vrijwillige bijdragen.

Correspondentieadres

Benny Goodmanstraat 40
1311 RA Almere
telefoon (036) 53 62 976
www.bijbelstudie.nl
info@bijbelstudie.nl

Giften

NL03 INGB 0005 5676 69
NL88 RABO 0308 7470 46
ten name van

Nederlands Bijbelstudie Centrum

Giften voor de tentevangelisatie

NL87 RABO 0103 5810 06
ten name van
N.B.C. Evangelisatie

Beide stichtingen hebben een ANBI goedkeuring